

De studerendes opfattelse af brugen af gæsteundervisere plus én gennemgående underviser: pædagogiske og faglige overvejelser

Dirk L. Christensen

Institut for International Sundhed, Immunologi og Mikrobiologi, Københavns Universitet

Brug af gæsteundervisere eller flere faste undervisere inden for samme fag i universitetsregi er almindelig praksis på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Rationalet bag brugen af mange undervisere på samme fag er, at specialiseringsgraden er meget høj, og udgangspunktet for undervisningen er, at den skal være forskningsbaseret, selvom sidstnævnte punkt ikke nødvendigvis betyder, at det er specialisten, der skal undervise. Derfor bliver det – for at give de studerende den bedst tænkelige (faglige) undervisning – betragtet som en fordel eller måske ligefrem en nødvendighed set fra udbyderens (den faglige ansvarlige, afdelingen, instituttet eller fakultetet) side at gøre brug af flere undervisere. Derimod bliver der fra udbyderens side – med det kendskab indeværende forfatter har til universitetssystemet på Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet – ikke gjort pædagogiske overvejelser i forhold til brugen af flere undervisere inden for samme fag. I hvert fald hvad teoretisk klasseundervisning angår.

Ifølge en arbejdsgruppe om undervisningskvalitet nedsat af Videnskabsministeriet betyder det, at universiteterne skal yde forskningsbaseret undervisning imidlertid ikke, at den pædagogiske og didaktiske forskning har “stor indflydelse på den forskningsbaserede undervisning, der udbydes på universiteterne” (Ministeriet for Videnskab 2006). Det skyldes, at det kun er adjunkterne, der skal deltage i undervisningspædagogiske og didaktiske kurser (Nielsen 2008), så som KNUD. Lektorer og professorer samt PhD-studerende og post-docs er frataget denne forpligtelse. Vægten er derfor ikke overraskende på det faglige (indhold) frem for det pædagogiske (præsentation, forståelse, eksamensform) som det ser ud lige nu. Dette er

tilfældet, selvom ovennævnte arbejdsgruppe i sin rapport har fastslået, at universiteterne til stadighed har til opgave at udvikle ny viden om universitetets pædagogik og didaktik, og dette skal prioriteres højere af universitetets ledelse (Ministeriet for Videnskab 2006).

Med baggrund i eget valgfag og brugen af gæsteundervisere heri har nærværende forfatter med indeværende opgave valgt at undersøge, hvorledes brugen af multiple undervisere – det vil sige en slags ekspert tilgang med udgangspunkt i det faglige niveau – har påvirket de studerendes opfattelse af undervisningen set fra en pædagogisk (præsentations- og forståelsesmæssig) og faglig (indholdsmæssig) synsvinkel. Som del-element til opgaven hører, at indeværende forfatter som faglig ansvarlig var til stede i hele undervisningsforløbet. Kvaliteten af denne gennemgående tilstedeværelse – igen set fra en både pædagogisk og faglig synsvinkel – er der desuden blevet spurgt ind til. Opgavens resultater er baseret på et spørgeskema udarbejdet til indeværende opgave.

Beskrivelse af valgfaget “Etnicitet og kroniske sygdomme i et globalt perspektiv”

Valgfaget (30 timer (15 dobbeltmoduler af 2x45 min.), 10 ECTS) udbydes på Institut for Folkesundhedsvidenskab (IFSV) én gang årligt. Det engelsksprogede valgfag (“Ethnicity and chronic disease in a global perspective”) udbydes på kandidatniveau, men er åbent for studerende på bachelordelen. Der afsluttes med en mundtlig eksamen, hvor der gives karakter efter 7-skalaen. Nærværende forfatter er kursusansvarlig og har i øvrigt selv udviklet valgfaget, der i det netop overståede forårssemester blev udbudt for anden gang.

Faget tiltrækker både danske og udenlandske studerende, og de kommer fra forskellige studiegrene. Hovedparten er FSV-studerende (fra både KU og SDU), men i år var der også studerende fra Biologi, Human Ernæring og Antropologi. Dertil kommer udenlandske studerende på bachelordelen, der endnu ikke har specialiseret sig.

Valgfaget er tematiseret fra gang til gang, men der tilstræbes en “rød tråd” således at undervisningen bliver set eller opfattet som horisontal frem for vertikal. Ud over den kursusansvarlige underviser ti gæsteforskere på valgfaget – alle i deres faglige specialer. For at kunne binde temaerne sammen – og sikre et horisontalt fag og oplevelse – har den kursusansvarlige

været til stede i samtlige dobbeltmoduler (på nær én grundet konference-deltagelse).

For en mere detaljeret beskrivelse af valgfaget, se appendix A der er en udvidet formålsbeskrivelse, som blev præsenteret for de studerende under det første dobbeltmodul.

Metoder

Af de i alt ti gæsteundervisere på faget, blev en enkelt brugt to gange. Tre gæsteundervisere forelæste blot en enkelt lektion (45 min) hver.

Den enkelte gæsteunderviser blev bedt om at undervise inden for et af den kursusansvarlige på forhånd fastlagt tema, som lå inden for gæsteunderviserens specialeområder. Den pædagogiske linje var deduktiv, det vil sige underviserstyret. Dertil kommer, at den enkelte gæsteunderviser blev gjort opmærksom på, at de studerende var sammensat af danske og udenlandske studerende, studerende på kandidat samt bachelor niveau, og de kom fra forskellige studieretninger (som angivet foroven), og der skulle tages hensyn til disse forhold. Det kom i praksis til at betyde, at den enkelte gæsteunderviser valgte at bruge mere tid på at forklare specielle fagtermer i forhold til undervisning af studerende, hvor alle kommer fra samme studieretning. Den gennemgående metode var teoretisk klasseundervisning med Power Point forevisning som normen samt dertil brug af tavlen. De studerende blev fra gang til gang bedt om at læse to til tre videnskabelige artikler som forberedelse til undervisningen. Den kursusansvarlige stillede på lige fod med de studerende spørgsmål, når der var en gæsteunderviser til stede for at sikre kursets sammenhængskraft.

Resultater

I alt 30 studerende fulgte kurset, hvoraf de 26 gik til eksamen. Heraf valgte 23 at svare anonymt på spørgeskemaet (Appendix B) på i alt 18 spørgsmål, som blev lagt ud på Absalon, og som blev udfærdiget specifikt til indeværende opgave på engelsk.

Alle spørgsmålene kunne enten besvares på en point-skala fra 1-5, med 1 som den laveste og 5 som den højeste score, eller som et kategorisk JA eller NEJ svar. Tilvalgsfaget fik den overordnede bedømmelse 4,22 point

(spørgsmål 5). De studerende var overvejende danske, kvinder og kandidatstuderende. Gennemsnitsfremmødet i de 15 dobbeltlektioner var 12,7 (min. 5 – max. 15) dobbeltlektioner (Fig. 7.1).

Spørgsmål nr.	Information	Fordeling
1	Nationalitet	
	<i>Dansk</i>	18
	<i>Udenlandsk</i>	5
2	Køn	
	<i>Kvinde</i>	20
	<i>Mand</i>	3
3	Uddannelsesniveau	
	<i>Bachelorstuderende</i>	8
	<i>kandidatstuderende</i>	15
4	Gennemsnitligt fremmøde i de 15 dobbeltlektioner	12,7

Figur 7.1. Baggrundsinformation om studerende på valgfaget “Etnicitet og kroniske sygdomme i et globalt perspektiv” (n=23)

Læringsmålene og den gennemgående tilstedeværelse af den kursusansvarlige blev bedømt med en score på henholdsvis 3,95 point (præsentation) og 100 % positiv tilkendegivelse af at læringsmålene blev opfyldt samt en langt overvejende (ja/nej-spørgsmål) positiv tilkendegivelse af den kursusansvarliges tilstedeværelse under hele kursusforløbet (Fig. 7.2).

Bedømmelsen af undervisningen fik høje scorer både bedømt som form (tematisk) og bedømt som sammenhængende undervisning. Brugen af gæsteundervisere blev udelukkende set som en fordel, og i forhold til de studerendes tidligere erfaring med gæsteundervisere fik indeværende valgfag desuden en høj score (Fig. 7.3). På spørgsmålet om hvorvidt valgfaget blev oplevet som horisontalt (tematisk sammenhængende) eller vertikalt (tematisk usammenhængende), svarede 19 sammenhængende og 4 usammenhængende (spørgsmål 16). Det pædagogiske niveau (spørgsmål 17) og den pædagogiske sammenhæng (spørgsmål 18) fik en score på henholdsvis 4,30 og 4,43 point.

Spørgsmål nr.	Information	Bedømmelse (Ja/Nej eller pointskala)
6	Præsentation af læringsmål	3,95
7	Blev læringsmålene opfyldt?	Ja=23 Nej=0
9	Øget forståelse af faget som følge af gennemgående tilstedeværelse af kursusansvarlige	Ja=23 Nej=0
10	Øget værdi af faget som følge af gennemgående tilstedeværelse af kursusansvarlige	Ja=23 Nej=0
11	Var kursusansvarliges gennemgående tilstedeværelse essentiel for faget?	Ja=15 Nej=8

*5-point skala: 1 er laveste og 5 højeste bedømmelse

Figur 7.2. Bedømmelse af læringsmål og den kursusansvarliges gennemgående tilstedeværelse. Ja/Nej eller gennemsnit fra pointskala*

Spørgsmål nr.	Information	Bedømmelse (Ja/Nej eller pointskala)
8	Bedømmelse af tematisk undervisning som undervisningsform	4,14
15	Hvordan oplevede du den overordnede sammenhæng?	4,27
13	Var brugen af 10 gæsteundervisere en fordel?*	Ja=22 Nej=0
14	Baseret på tidligere erfaring, hvordan vil du score brugen af 10 gæsteundervisere?	3,95

*5-point skala: 1 er laveste og 5 højeste bedømmelse

**Én undlod at besvare spørgsmålet

Figur 7.3. Bedømmelse af undervisning (tematisk og sammenhængsmæssigt) og gæsteunderviserne. Ja/Nej eller gennemsnit fra pointskala*

Diskussion

Generelt blev valgfaget positivt bedømt, og alle delpunkter – af pædagogisk eller faglig karakter – blev ligeledes bedømt positivt. Selvom spørgsmålene ikke formår at kunne besvare og bedømme, i hvor høj grad undervisningen har haft en positiv indflydelse på de studerendes læring eller forståelsesniveau, så kan besvarelsene give en pejling af de studerendes oplevelse af undervisningen på et pædagogisk og fagligt niveau. Dette skal ses i lyset af fagets mange gæstelærere samt den kursusansvarliges gennemgående tilstedeværelse og aktive medvirken.

At det pædagogiske niveau og den pædagogiske sammenhæng i valgfaget lykkedes kan ses af de meget høje pointscorer, disse udløste (henholdsvis 4,30 og 4,43). De flotte bedømmelser – de højeste der blev givet – må skyldes en blanding af de enkelte underviseres pædagogiske indsats samt en blanding af disse og den kursusansvarliges gennemgående og aktive tilstedeværelse.

Den tematiske og overordnede sammenhæng fik en næsten lige så høj bedømmelse (henholdsvis 4,14 og 4,27 point), hvilket desuden viser, at faget både pædagogisk og fagligt – begge punkter er omfattet af spørgsmål 17 og 18 – hang fint sammen. Det bakkes op af, at der var 100% enighed om, at brugen af de ti gæsteundervisere var en fordel.

Hvad og hvordan fungerede undervisningen i praksis? Her er det vigtigt at pointere, at de i alt 30 studerende (ca. 25 mødte i gennemsnit op til undervisningen per gang) placerer valgfaget i kategorien “små klassehold” (Biggs & Tang 2007). Nøjagtig som det bliver beskrevet, var der hos alle undervisere i valgfaget åbent for spørgsmål undervejs i undervisningen. På intet tidspunkt foregik undervisningen som striks envejskommunikation, men levede derimod op til den gode interaktive undervisning, der som beskrevet af Biggs & Tang (2007) “nevertheless requires on-the-spot improvisation in response to events as they occur”. Endvidere beskriver Biggs & Tang, at “questions and comments from students can be the basis for rethinking and reconstructing new and exciting ideas, if the ball is picked up and taken in an appropriate direction”. Førstnævnte citat er vejen til at levere god respons på spørgsmål fra de studerende, som i sagens natur ikke kan forudsiges. Det handler fra underviserens side om viden, erfaring, åbenhed og vilje samt mod for at kunne få det optimale ud af den interaktive undervisning. De små hold giver på den facon også mulighed for en dynamik i undervisningens interaktivitet, som det er svært at matche i un-

dervisning af større hold, hvor mange studerende er tilbageholdende med at stille spørgsmål.

Den sammenhængskraft, der var formålet med, at den undervisningsansvarlige var aktivt til stede i alle undervisningsforløbne, så også ud til at lykkes bedømt på de studerendes svar. Både forståelsen og værdien af undervisningen blev af samtlige studerende betragtet som værende forøget. At kun to tredjedele mente, det var essentielt, at den undervisningsansvarlige var til stede i alle undervisningstimerne tolker nærværende forfatter således, at nogle gæsteundervisere var fremragende – pædagogisk som fagligt – og at den undervisningsansvarliges tilstedeværelse derfor var mere eller mindre overflødig. Nogle af gæsteunderviserne kunne derfor tænkes at have levet op til Bains (2004) seks fælleskarakteristika, der fremhæves i en videnskabelig og professionaliseret tilgang til universitetsundervisning og udvikling af denne, jævnfør *scholarship of teaching and learning*-modellen (Bain 2004). I overskriftsform bygger disse på viden og forståelse; forberedelse; forventninger; undervisning; samspil med de studerende; udvikling og evaluering af indsats. Det gælder også selvom sådanne undervisere ifølge Bain (2004) ikke altid har succes med deres undervisning.

Konklusion

Afslutningsvis skal det understreges, at spørgeskemaet, som nærværende opgave bygger på, ikke direkte kan afspejle kvaliteten af de studerendes læring, men blot give en pejling af de studerendes oplevelse af undervisningen – på det pædagogiske som på det faglige plan. I det omfang en sådan pejling kan oversættes, må valgfaget siges at have været en succes på alle niveauer.

A Fagbeskrivelse for valgfaget “Etnicitet og kronisk sygdom i et globalt perspektiv”

Ethnicity and chronic disease

Externally: 10 ECTS/30 lessons

The course relates to social and health science but has a biological focus

Language: English if attended by international students

Course responsible:

Dirk Lund Christensen, Department of International Health, phone 35 32 76 26 and email: dirklc@sund.ku.dk

Aim and content of course:

The aim of the course is to explore to which degree chronic diseases emerge in different ethnic groups on a global level. Main emphasis will be put on diabetes, hypertension and heart disease. The course will provide the participants with a definition of the concept of ethnicity/race followed by investigations in different populations globally in order to show that some diseases are more prevalent in specific populations. Studies in Europeans (Caucasians) will be used as a reference. Different questions will be addressed such as: are there biological differences between ethnic populations? Are the WHO definitions of for example overweight applicable in all populations? Do changes in lifestyle have the same effect in all populations? The concepts thrifty genotype, thrifty phenotype and the metabolic syndrome will be defined and discussed. Further, the course will make an attempt to look ahead and give a qualified guess with regards to the association between disease and susceptibility due to genetic admixture as a result of migration and urbanisation on a worldwide scale. Finally, the course will address the association between chronic and communicable diseases which is highly prevalent in developing countries.

Entry requirements:

The course will primarily have a biological approach. Further, the course fits well into studies such as public health and medicine as well as nutrition and human biology. The course will be open to BA-students.

Exam:

Oral exam with internal review and grading 7-scale

Literature:

A series of scientific articles will be available through the Department of International Health as a compendium. Examples of articles are:

1. Jørgensen, M.E., Christensen, D.L. Ethnicity and obesity: why are some people more vulnerable? *Int Diab Mon*, 20, 202-209, 2008
2. Gower et al. Using genetic admixture to explain racial differences in insulin-related phenotypes. *Diabetes*, 52, 1047-1051, 2003
3. Geissler, C.A., Aldouri, M.S.H. Racial differences in the energy cost of standardised activities. *Ann Nutr Metab*, 29, 40-47, 1985

B Spørgeskema

Evaluation of elective course "Ethnicity and chronic disease in a global perspective"

(Course Responsible version)

1. Nationality information Danish student____ Foreign student____
2. Gender information Female____ Male____
3. Educational level Undergraduate____ Graduate____
4. Of the 15 double-lectures in the course, how many did you attend? ____ lectures
5. On a scale from 1-5 (with 1 being the lowest and 5 being the highest rating), how would you rate the course overall? Rating ____
6. On a scale from 1-5, how would you rate the presentation of the learning objectives (orally and in writing)? Rating____
7. Did the course live up to the learning objectives? Yes____ No____
8. Overall, how would you rate – on a scale from 1-5 – the presentation of the sub-themes as a lecture form? Rating____
9. Did the presence of the Course Responsible (DLC) at all lecturers* enhance your understanding of the course content? Yes____ No____
10. Did the presence of the Course Responsible (DLC) at all lectures* add value to the course? Yes____ No____
11. Was the presence of the Course Responsible (DLC) at all lectures* essential?

Yes____ No____
12. In your own words, how would you describe the presence during all lectures of the Course Responsible (DLC)?

All contributions to this volume can be found at:

http://www.ind.ku.dk/publikationer/up_projekter/2011-4/

The bibliography can be found at:

http://www.ind.ku.dk/publikationer/up_projekter/kapitler/2011_vol4_nr1-2_bibliography.pdf/